

76 × 63,5 cm.

*Pieter Pietersz.,
Man en vrouw bij spinnewiel*

door B. HAAK

Het schilderij maakt een feestelijke indruk: kleurig is de kleding van de man, okergeel en zwart, geel en oranje-rood. Het zwarte jak van de vrouw laat de geel-groene mouwen vrij, terwijl onder het witte schort nog juist het rood en geel van haar rok te zien is. De figuren zijn nauw omsloten door de lijst, hier en daar zelfs even afgesneden, hetgeen de vraag doet opkomen of het paneel misschien groter is geweest. Maar de gave, evenwichtige compositie en de beslotenheid van het tafereel, die juist door de afsnijdingen versterkt wordt, pleiten voor het tegendeel.

De vrouw is aan het spinnen geweest en windt nu de wol van de spoel op een haspel. De man, schuins achter haar gezeten, heeft een tinnen kan in de hand. De betekenis van dit tafereel is niet geheel duidelijk. Portretten zonder meer zijn het niet, al gaan onze gedachten onwillekeurig uit naar de portretten van het echtpaar Bicker door Heemskerck (Cat. Rijksmuseum 1128 A1 en A2) waar de vrouw zit te spinnen en de man met zijn financiën bezig is. J. Bruyn wees in dit verband reeds op de symboliek en de representatieve betekenis die achter deze huiselijke bezigheden schuil gaan. Sterker nog zal de symboliek aanwezig zijn in dit tafereel, waar de vrouw zo duidelijk deugdzaam aan de arbeid is terwijl houding en 'attribuut' van de man bij hem het tegendeel doen vermoeden. Een moraliserend onderschrift, zoals vaak bij prenten het geval is, zou de oplossing geven; nu kunnen wij de betekenis slechts gissen. Vergelijkbare composities uit dezelfde tijd (gezien de costuums moet het omstreeks 1575-1580 geschilderd zijn), vinden wij in enkele schilderijen, waar het losbandige leven van de Verloren Zoon op afgebeeld is, maar al mag onze voorstelling in het amoureuze vlak liggen, de schroom van de vrouw sluit de man als Verloren Zoon uit.

Gelukkig bevinden wij ons op vastere grond wat betreft de schilder van het paneel: op het schort van de vrouw is het getekend met het merk van Pieter Pietersz., een P. en een drietand. Pieter Pietersz. werd in 1540 geboren als oudste zoon van de Amsterdamse schilder Pieter Aertsz. tijdens diens verblijf in Antwerpen. Hij was met zijn broers Aert en Dirck, leerling van zijn vader, wiens invloed duidelijk in zijn werk merkbaar is. Omstreeks 1570 vestigde hij zich als zelfstandig meester te Haarlem. Kort na 1580 ging hij naar Amsterdam, waar hij in 1603 is overleden. Het aantal schilderijen, dat met zekerheid aan hem kan worden toegeschreven is klein. Het belangrijkste ervan is het grote paneel van de drie mannen in de oven, een stuk dat hij in 1575 voor het Haarlemse Bakkersgilde heeft vervaardigd en dat door Karel van Mander vermeld wordt. Deze schrijver, die Pieter Pietersz. zeker gekend zal hebben, geeft ons een indruk van zijn karakter: 'Hij was een man met een sterk geheugen, zeer welsprekend, verstandig en beschaafd'.